

Codex Alimentarius

Codex Alimentarius (CA) znamená v preklade z latinčiny "potravinársky zákonník". Je to zbierka medzinárodne schválených potravinových noriem, ktoré majú chrániť zdravie spotrebiteľov a zabezpečovať regulárne postupy pri obchodovaní s potravinami. Do Codexu Alimentarius patria aj opatrenia poradenského charakteru vo forme kódexov praxe, smerníc a iných odporúčaní, ktoré majú pomáhať pri plnení cieľov Codexu Alimentarius. Publikovanie Codexu Alimentarius má usmerniť a zlepšiť vypracovanie a prijímanie definícií a požiadaviek na potraviny v záujme ich harmonizácie a teda aj podpory medzinárodného obchodu. Kódexové normy a súvisiace texty nie sú náhradou národnej legislatívy.

Na vypracovaní Codexu Alimentarius sa v šesťdesiatych rokoch podieľali dve svetové organizácie - Organizácia pre výživu a poľnohospodárstvo (Food and Agriculture Organization of the United Nations - FAO) a Svetová zdravotnícka organizácia (World Health Organization - WHO). V súčasnosti spoločný program FAO/WHO pre potravinárske normy realizuje medzinárodný orgán - **Komisia Codex Alimentarius (CAC)**. Cieľom spoločného programu je zabezpečenie porovnateľnej úrovne kvality potravín v záujme ochrany zdravia spotrebiteľov na celom svete a správnych praktík pri obchodovaní s potravinami. Členmi CAC je 170 krajín, ktorých vlády sú zodpovedné za prípravu a uplatňovanie kódexových noriem a limitov. Slovenská republika bola za riadneho člena CAC schválená v roku 1994. Pravidlá fungovania orgánov a členských štátov CAC definuje [Procedurálny manuál CAC](#). V nadväznosti na rozhodnutie Rady EÚ zo 17. novembra 2003 o prístupe Európskeho spoločenstva ku Komisii Codex Alimentarius ([2003/822/EC](#)) a na základe schválenia na 27. zasadnutí Komisie Codex Alimentarius (Ženeva, 28. jún - 3. júl 2004) je Európska únia riadnym členom CAC.

Kódex je medzinárodne používaným referenčným aspektom

Napriek tomu, že normy prijaté Codexom Alimentarius nemajú právnu platnosť, sú uznávané a používané, pretože boli vypracované na základe vedeckých poznatkov. Svetová organizácia pre obchod (WTO) uznáva legislatívu Codex Alimentarius za celosvetový štandard. V mnohých medzinárodných sporoch týkajúcich sa potravín a potravinárskych výrobkov sa odvoláva na kódexové normy. Národné a regionálne zákony a normy vo väčšine prípadov používajú ako východiskové práve kódexové normy.

Rozsah pôsobnosti Codexu Alimentarius

V Codexu Alimentarius existujú tisíce noriem, ktoré platia vo všeobecnosti pre všetky potraviny až k normám špecifických, ktoré sú určené pre konkrétne potraviny alebo výrobky. Všeobecné štandardy obsahujú pravidlá k hygiene, značeniu, pesticídom a liečivám pre zvieratá, kontrole importu a exportu, certifikačným systémom, problémom analýzy a odoberania vzoriek. Ďalej sa zaoberajú prídavnými látkami, ako aj potravinami a výživou pre ľudí s osobitnou formou výživy pri rôznych ochoreniach. Okrem toho existujú špeciálne štandardy pre všetky druhy potravín, od čerstvých, mrazených cez spracované ovocie a zeleninu, ovocné šťavy, obilniny a strukoviny až po oleje, ryby, mäso, cukor, kakao a mlieko.

Ako sa normy pripravujú

Codex Alimentarius sa pripravuje v rámci Komisie Codex Alimentarius. Komisia Codex Alimentarius je medzivládny orgánom, kde všetky členské krajiny majú hlasovacie právo. Rôzne špecializované komisie sú zodpovedné za návrhy noriem, ktoré potom Komisia Codex Alimentarius schvaľuje. O norme sa začne uvažovať, keď národný parlament alebo Komisia Codex Alimentarius predloží návrh, aby sa norma formovala pre určitú konkrétnu problematiku alebo výrobok. Ak Komisia Codex Alimentarius (alebo jej Riadiaci výbor) rozhodne, že je potrebné normu vypracovať, potom

Sekretariát komisie kódexu pripraví návrh normy a rozdistribuuje ho členským štátom na uváženie. Pripomienky sú posúdené relevantným výborom Codex Alimentarius, ktorý môže prezentovať pripravený text ako návrh normy Komisii Codex Alimentarius. Ak Komisia Codex Alimentarius návrh normy prijme, je návrh opakovane poslaný a schválený štátmi v určitých krokoch, ktoré vedú ku konečnej podobe návrhu. Tá sa stane normou Codexu Alimentarius. Počet krokov varíruje medzi päť a osem a systém je navrhnutý pre dosiahnutie čo najväčšieho konsenzu. Tento proces môže trvať aj niekoľko rokov. Medzitým príslušná komisia podporovaná sekretariátom vylepšuje a upravuje detaily podľa požiadaviek. Keď je už norma schválená Komisiou Codex Alimentarius, pridáva sa do Codexu Alimentarius – svetového potravinového kódexu.

Revízia kódexových noriem

Komisia Codex Alimentarius a jej pomocné orgány sú zaviazané revidovať všetky kódexové normy a súvisiace texty tak, aby sa zabezpečilo, že sú konzistentné s aktuálnym stavom vedeckých poznatkov a inými relevantnými informáciami. Každý člen Komisie zodpovedá za identifikáciu nových vedeckých informácií, ktoré môžu viesť k revízii normy alebo súvisiacich textov a za ich prezentáciu príslušnému výboru.

Súvislosť medzi Codexom Alimentarius a Medzinárodnou organizáciou pre normalizáciu (ISO)

Medzinárodná organizácia pre normalizáciu (ISO) je mimovládna organizácia, ktorá vznikla r. 1947. Má 157 členov, pričom z jedného štátu môže byť iba jeden člen. Centrálny sekretariát ISO je v Ženeve. Hlavné aktivity, t. j. príprava medzinárodných technických noriem, sa však uskutočňujú za účasti členských štátov. Organizácia ISO ktorá dosiaľ vypracovala cca 17 000 noriem, zahrnuje 193 technických výborov, 540 podvýborov a 2 200 pracovných skupín. Organizácia ISO je pozorovateľská organizácia Komisie Codex Alimentarius (v zmysle Procedurálneho manuálu CAC môže byť členom CAC iba štát alebo organizácia regionálneho hospodárskeho spoločenstva). ISO je tiež pozorovateľom Svetovej organizácie obchodu (WTO) vrátane jej Výboru pre sanitárne a fytosanitárne opatrenia. V zmysle WTO sa ISO normy zahrňajú medzi tzv. privátne normy. Pozorovateľský status ISO v rámci CAC umožňuje koordináciu prípravy ISO noriem, ktoré sa následne schvalujú a využívajú ako kódexové. Spolupráca ISO s CAC prebieha v zmysle vzájomnej koordinácie a eliminovania duplicit a nezrovnalostí, a tak sa aktivity ISO a CAC vzájomne dopĺňajú. CAC je vládna organizácia, ktorá pripravuje dokumenty ako východisko pre národnú legislatívu, ktorá pomáha štátom chrániť obyvateľstvo pred zdravotnými nebezpečenstvami z potravín. ISO, ako mimovládna organizácia, pripravuje normy o skúšobných metódach, ktoré majú pomôcť jednotlivým článkom v rámci potravinového reťazca naplniť legislatívne požiadavky, ako aj požiadavky spotrebiteľov na výroby.

Národným kontaktným miestom (NCCP) SR pre Codex Alimentarius je [Výskumný ústav potravinársky](#).

Národné kódexové kontaktné miesto:

1. Zabezpečuje styk štátu s kódexovým sekretariátom.
2. Koordinuje a rozvíja príslušné kódexové aktivity v rámci daného štátu.
3. Získava všetky finálne kódexové texty (normy, kódexy praxe, smernice a iné texty poradenského charakteru) a pracovné dokumenty z kódexových zasadnutí a zabezpečuje ich cirkuláciu záujemcom v rámci daného štátu.
4. Zasiela komentáre ku kódexovým dokumentom alebo návrhy na príslušné orgány CAC a sekretariát CAC.
5. Spolupracuje so zodpovednými orgánmi, potravinárskym priemyslom, spotrebiteľmi, obchodníkmi a inými záujemcami, aby sa zabezpečilo, že štát má vhodne vyváženú stratégiu a

technické poradenstvo, na základe ktorých rozhoduje o záležitostiach v súlade s prácou Codexu Alimentarius.

6. Pôsobí ako kanál na výmenu informácií a koordináciu aktivít s inými členskými štátmi Codexu Alimentarius.

7. Prevádzkuje knižnicu kódexových finálnych textov.

Výskumný ústav potravinársky

Priemyselná 4

P.O. box 25

824 75 Bratislava 26

Tel. 02-50237 150

Fax: 02-55571417

E-mail: codex@vup.sk

internetová stránka:

www.vup.sk

Viale delle Terme di Caracalla

00153 Rome, Italy

Telephone: +39(06)5705.1;

Telefax: +39(06)5705.4593;

Telex: 610181 FAOI

E-mail: Codex@fao.org

internetová stránka:

<http://www.codexalimentarius.net/>

<http://www.who.int/foodsafety/codex/en/>